

Kvinnor för fred

En fredsförening med kvinnoperspektiv som grund

Tema: Krigets nya former
juni 2013

Agneta Norberg beskriver rymdens militarisering

Sid 6-9

Juni 2013

Kvinnor för fred (KFF), som bildades 1978, arbetar för fred på kvinnors villkor. Föreningen är partipolitiskt och religiöst obunden.

Kvinnor för fred är medlem i många internationella freds-, kvinno- och solidaritetsorganisationer och ingår i ett nätverk med internationella förgreningar.

Kvinnor för fred kräver stopp för kärnvapen och kärnvapenprov, kämpar mot militär rustning och vapenspridning, kräver stopp för vapenproduktion och -export och kräver en omställning från militär till civil produktion.

Kvinnor för fred arbetar för kvinnors medverkan i konflikthantering, för mänskliga rättigheter, för ökat inflytande för FN och OSSE i alla fredsprocesser och en framtida fredskultur.

Medlemsavgift 170 kr/år i riksorganisationen. Plus en mindre avgift på platser med lokalgrupper.
Famijemedlem/studerande 50 kr/år.
Stödmedlem 100 kr/år

Medlemmar får KFF:s tidning.

Kvinnor för fred

Hammarby Allé 93
120 63 Stockholm
Telefon: 08-667 97 27
Plusgiro: 439 12 25-2
E-post: kff@telia.com

Facebook:
facebook.com/kvinnorforfred
Twitter: twitter.com/kvinnorforfred

www.kvinnorforfred.se

Tema: Krigets nya former

INNEHÅLL

Drönaren – Ett mirakelplan?.....	4-5
"Elda under din vrede" – Porträtt av Agneta Norberg.....	6-9
Drönarfrågan i riksdagen.....	10
Kommande konferens i Kiruna.....	11
Den omätliga människan.....	12-13
Fredsarbete i praktiken.....	14-17
Kvinnor för fred fyller 35 år.....	17
Fred och ekologi på årsmötet.....	18
SAMLA – Kvinnor för freds styrgrupp.....	19
Kontaktkvinnor KFF.....	19
Kvinnor för fred i Almedalen.....	20

"Fred är inte avsaknaden av konflikt utan närvaron av kreativa svar på konflikt."

Dorothy Thompson (1894-1961)

Tidningen Kvinnor för fred

Utkommer med fyra nummer per år som bilaga i Miljömagasinet samt ett par temanummer.

Ansvarig utgivare: Eva Wilks

Varje författare ansvarar själv för sin artikel. För icke beställt material ansvaras inte.

Omslagsbild:

Foto på Agneta Norberg av Sofia Härén.

Illustration till vänster:
Helga Henschen

Redaktör: Benita Eklund
Telefon: 073-767 38 86
E-post: benita eklund@gmail.com

Tryckeri:
Norra Skåne Offset

En upplevelse av mening

När vi i decembernumret tog upp hur förarlösa plan används som vapen, låg frågan i global medieskugga. Sedan dess har kritiken mot de så kallade drönarna vuxit sig allt starkare men fortfarande råder stor okunskap om krigets nya former; hur det förs via datorer och satelliter, med Sverige som en aktör i spelet.

I slutet av juni är Kvinnor för fred med och arrangerar *The High North and International Security conference* i Kiruna som du kan läsa om på sidan 11. En rad experter föreläser och det blir workshops samt en aktion vid det militära området Esrange.

För den som inte kan delta ger detta nummer en introduktion på området. Ingela Mårtensson uppdaterar läget kring drönare. Gunnar Svensson berättar om hur miljö och människor skadas av den girighet som lägger grunden för militärövningarna i norr. Agneta Norberg breddar perspektivet i en intervju där hon också berättar om sitt mångåriga engagemang. Hon menar att aktivism kan utplåna rädsla och ge en intensiv upplevelse av mening. Men man ska inte "vara dum och flaxa i väg", understryker hon.

En annan berättelse att inspireras av är Anna-Lena Stenbergs om Kvinnor för fred Faluns blomstrande år på 80-talet. Många är de kvinnor som sedan sent 70-tal arbetat för fredsfrågorna i Kvinnor för freds namn. Föreningen startades i protest mot byråkrati och hierarki och organisationsformen, en platt struktur med små självstyrande grupper, lever vidare än i dag. Föreningen 35-årsjubilerar och vi uppmärksammar detta på olika sätt under året. Bidra gärna med din berättelse!

De stora frågorna hänger ihop och redan från början fanns hållbarhetsproblematiken med i Kvinnor för freds stadgar. Om miljö- och fredsfrågans kopplingar pratade Angela Aylward på Kvinnor för freds årsmöte. Om detta kan du läsa på sidan 18.

Att engagera sig och vara med där det händer är kanske mer betydelsefullt än någonsin i en globaliserad värld. Kvinnor för fred är återigen i Visby under Almedalsveckan, för att ur ett kvinnoperspektiv lyfta fredsfrågorna. Är du på plats? Besök oss i vårt tält på Hamngatan. Mer om veckans aktiviteter finns på tidningens baksida.

Krigen och konflikterna pågår men sommaren står också i full blom. Vi ska tillåta oss att njuta, kanske också för en stund av den utveckling som sprungit ur kvinnokamp och fredarbete. För vem vet hur världen annars skulle ha sett ut? Glad sommar!

Benita Eklund

*Kvinnor
för fred*

Drönaren – Ett mirakelplan?

Förarlösa plan, så kallade drönare, beskrivs ofta som det ultimata stridsplanet. De ses som ett mirakel eftersom de inte utsätter de egna soldaterna för risker.

De som avfyrar bomberna mot fienden i Pakistan eller Yemen sitter trygga på sina baser på andra sidan jordklotet. Är detta framtidens krig? Click, shoot and kill – klicka, skjut och döda.

Den amerikanska fredsaktivisten Medea Benjamin har skrivit boken "Drone warfare" (drönarkrig), där hon kritiserar USA:s strategi att alltmer använda drönare i kriget mot terrorn.

Det amerikanska folket har tröttnat på de stora kostnaderna för krig i Irak och Afghanistan. Då har drönarna dykt upp som ett alternativ. Det blir billigare och anses som mer humant, eftersom de är precisa och påstås skona civila. Problemet är att vi inte får reda

på hur många civila offer som finns. Politikerna behöver heller inte fråga kongressen om tillstånd för att gå in i krig i ett annat land och folk är inte medvetna om vad man håller på med. Det är således en demokratisk fråga.

Kriget mot terrorn

Det påbörjades under president George W Bush tid, att använda drönare i kriget mot terrorismen och har ökat betydligt under Barak Obamas ledning. I stället för att fånga terrorister så dödar man dem.

År 2012 utfördes 551 drönaranfall i Pakistan. I Afghanistan är det CIA (amerikansk underrättelsetjänst) som kontrollerar drönarnas framfart. Det är mycket svårt att få uppgifter om antalet döda i drönarattacker. USA kan bara namnge två procent av de dödade – allt är mycket hemligt.

Forskare vid Stanforduniversitetet har i en rapport visat att de civila dödsoffren är många fler än vad officiella rapporter anger. Bara i Pakistan

har runt 3 000 dödat i attacker sedan 2004. Bland dem finns uppskattningsvis 500–900 civila dödsoffer varav 176 barn. Det pakistanska folket är mycket kritiskt till drönare och regeringen har krävt att USA ska sluta med sina drönarattacker.

Drönare ökar terrorismen

2009 började USA attackera misstänkta terrorister i Jemen. Men de som vinner på attackerna är främst al-Qaida på Arabiska halvön, hävdar debattören Farea al-Muslimi. Han har utfrågats om effekterna av amerikanska drönarattacker av USA:s senatsutskott för mänskliga rättigheter. I en artikel i Svenska Dagbladet konstaterar han att kongressens ledamöter är så vilseledda av Obamas administration att han inte tror på någon snar förändring av politiken.

Farea anser att protesterna mot drönare har fått en motsatt effekt. Människor litat inte på politiker som inte kritiserar USA. "USA uppfattas som fiende, inte som vän." Han menar att USA borde betala skadestånd till efterlevande och bygga sjukhus och skolor där dessa har förstörts vid drönaranfall.

Överste Ann Wright har lämnat amerikanska försvarsmakten på grund av det sätt USA bedriver krig idag. Hon talar om drönare som dödsmaskiner som USA använder i Pakistan, Afghanistan, Jemen och Somalia. Drönare cirkulerar ständigt över dessa länder och ingen vet när de fyrar av sina missiler. De flyger lågt och människor på marken känner sig hotade och oroliga. På samma sätt är Gaza ett experimentområde för israeliska drönare.

Sprids till allt fler stater

Drönare har på kort tid blivit en stor industrisatsning som betalas av stater. De sprids till allt fler länder. Förutom USA så tillverkas drönare av Israel, som exporterar dem till andra länder till exempel Turkiet. Kina har sitt eget projekt med beväpnade drönare.

Europa satsar också genom projek-

Foto: Ale Granholm/Flickr/Creative commons

Ett bombplan från SAAB. Företaget levererar flygplanskrovet till den europeiska drönare som svenska regeringen har beslutat att bidra till.

Foto: World can't wait/Flickr/Creative commons

Demonstration i Washington DC mot militarism och president Barack Obamas drönarattacker.

tet "nEURON", som utvecklats under de senaste fem åren av forskare från Frankrike, Italien, Spanien, Sverige, Grekland och Schweiz. Den första testflygningen ägde rum i Frankrike i december förra året och kommer att fortsätta där till nästa år. Därefter ska de genomföras i Sverige och Italien. Då ska planets vapen och smygförmåga testas.

Svenskt drönarintresse

Den europeiska drönaren kostar fyra miljarder att ta fram. Svenska regeringen beslöt 2005 att bidra med 750 miljoner kronor till projektet. Från svensk sida deltar SAAB som bland annat har varit med och levererat flygplansskrovet som byggts i Linköping. Sverige, med SAAB i spetsen, exporterar mer vapen per individ än något annat land i världen. Med attackdrönaren kan SAAB säkra framtida vapenaffärer.

Neuron är en av världens mest avancerade drönare. Den kan bära tyngre

vapen och göra sig osynlig för radar. Nästa år kommer den till Vidsels flygplats i Norrbotten för testflygningar.

Hittills är planet en prototyp som inte ska serietillverkas. Men tekniken och kunskapen finns. Det franska flygvapenföretaget Dassault hoppas kunna lansera ett riktigt militärt program och påbörja bygget av en riktig attackdrönare tillsammans med Sverige redan nästa år. Företagets vd Charles Bernard säger att det beror på vad den svenska regeringen beslutar. Varken Saab eller regeringen vill i dag stänga dörren till en fortsatt utveckling av attackdrönaren Neuron. Båda hänvisar till att de inte fått någon officiell förfrågan från Frankrike. Samtidigt fortsätter projektet utan beslut i riksdagen.

Protesterna växer

Den ökade användningen av drönare väcker frågan om det är etiskt och moraliskt att sitta på en bas i ett land och döda människor i ett annat land. Vad

säger folkrätten? Det finns många som ifrågasätter om det är lagligt med dessa drönarattacker. FN har nyligen publicerat en rapport om automatiska dödsrobotar inklusive drönare. Man vädjar till länderna att stoppa utvecklingen till dess att man gemensamt kommit fram till ett ramverk för användandet av dessa vapen.

Klart är att människor i de mest utsatta länderna protesterar och vänder sin ilska mot USA. I USA pågår protester mot baserna varifrån drönarna styrs och mot kongressen. I Storbritannien finns en kampanj mot "Killerrobot". På World Social Forum i Tunisien i våras hölls ett seminarium om "Stoppa drönare" som slutade med att man skulle försöka få igång en internationell kampanj. På hemsidan drones.watch finns information om olika kampanjer. På Kvinnor för Freds seminarium i Kiruna kommer drönare att vara ett huvudtema.

Ingela Mårtensson

Kvinnor
för fred

”Elda under din vrede”

Agneta Norberg har varit engagerad i kvinno- och fredsrörelsen sedan 1969. Tanken är först att vi ska prata om drönare och hennes syn på utvecklingen som pågår, men Agneta Norberg menar att drönarna måste ses i sitt större sammanhang. Hon berättar även om sitt eget engagemang

Agneta Norberg bjuder in till sin lilla, men ljusa, tvåa i Hägersten, en förort söder om Stockholm. I vardagsrummet täcker en stor bokhylla nästan hela ena väggen och hon har plockat fram de böcker som hon tycker har varit viktigast för hennes egen förståelse för det som kallas rymdkriget.

Hon är bland annat vice ordförande i Sveriges fredsråd, är Sveriges representant i *Global Network Against Weapons and Nuclear Power in Space* och var med och startade Kvinnor för fred på 70-talet.

– Vi ska tala om hur rymden används i krigföringen, säger hon.

Hon börjar med att visa en urklipp artikel från 2007 som handlar om den svenska Excalibur från Bofors. En GPS-styrd artillerigranat som Sverige har exporterat till bland annat USA och som användes flitigt i Irakkriget.

– Sverige ligger alltså väldigt långt fram när det gäller rymdstyrda vapen, säger hon. Bara för att ge ett exempel på hur rymden används, eller ”det omgivande” – jag vet inte riktigt vad man ska säga, rymden låter som att det är så hemskt långt borta, men det är ju olika lager som används. Flygplan flyger till exempel upp på 10 000 meters höjd och satelliter går i omloppsbana.

Hon berättar att USA äger majoriteten av de militära satelliterna.

– Praktiskt taget alla vapensystem styrs i dag via satelliter och det är ett paradigmskifte i hur krig förs.

Kalla kriget tog slut i Moskva, men aldrig i Washington, säger Agneta Norberg.

Agneta Norberg beskriver en del av utvecklingen med ”satellitstyrda” soldater med GPS-mottagare i hjälmen och gevär i handen, på samma sätt som taxichauffören vet var han är med hjälp av en GPS på instrumentbrädan. Men en ännu viktigare del är nedladdningen av satellitbilder och taktisk in-

formation via stora radaranläggningar runt omkring i världen.

– Vi har SvalSat på Svalbard som journalisten Bård Wormdal skriver om i sin bok Satellitkriget. Vi har Esrange i Kiruna och även Fauske i Norge. Det är de radaranläggningarna som är så oerhört viktiga för de här krigen, sä-

ger hon. Libyenkriget fördes i princip via Svalbard. Det är en kunskap som är lite svår att ta in när det gäller den moderna krigsföringen.

Sveriges roll i USA:s krig

Agneta Norberg växte upp i en liten by vid Umeälvens strand i Västerbotten, i mitten av sju syskon.

– Mamma var folkskollärare och tog hem stora gamla trasiga världskartor. Det var nog inte så vanligt att man hade en världskarta i köket på 1940-talet. Det var ett sådant riktigt stort gammaldags kök och jag stod där som tre-fyraåring och tittade på den där kartan. Sedan dess sitter den här inne, säger hon och knackar på sin panna.

Det tror hon är en av anledningarna till att hon har blivit så internationellt engagerad och hon pekar på risken att ha ett för litet perspektiv.

Agneta Norberg utbildade sig sedan också till lärare och hon säger att det fortfarande märks i hennes vilja att tydligt och pedagogiskt presentera sitt budskap.

Hon visar den stora världskarta som hon själv konstruerat med svarta och vita prickar för alla USA:s militärbaser och radaranläggningar.

Hon plockar fram en jordglob som också har USA:s baser utmärkta.

– Erange är en av världens största nedladdningsstationer för satellitbilder. Och där kommer också drönarna in i bilden.

En amerikansk drönare i exempelvis Jemen eller Pakistan styrs via satelliter av "piloten" som sitter i en container på en bas i USA. Drönarens kamera skickar tillbaka bilder via satellit så att piloten kan se var den flyger och ta beslut om en person eller byggnad ska skjutas ner.

– Erange som ligger i Sverige tar bilder av områden runt hela världen och säljer det sedan till olika firmor eller militär.

Det kalla kriget i dag

Norge har även godkänt att den amerikanska militära radarn Have Stare flyttades från Kalifornien till Vardö i nordligaste Norge.

– Det var stora protester från Ryssland när USA satte upp Vardöradarn precis vid den ryska gränsen. Om vi tänker oss att Ryssland skulle sätta upp

en radaranläggning här upp någonstans, säger hon och pekar på Kanada. USA skulle ju bli vansinniga.

Hon menar att i jämförelse med USA är hotet från Ryssland överdrivet och hänvisar till siffror från fredsinsitutet SIPRI för hur stora summor olika länder lägger på militär rustning. USA har många gånger större budget än Ryssland.

– Det måste man bemöta och påminna om den enorma gräns som Ryssland har.

Hon tycker att radaranläggningarna ofta glöms bort när man pratar om rustning och krigsförberedande åtgärder. Man talar oftare i termer av pansarvagnar och liknande. Men satellitkrigen är en förlängning av USA:s ökande militära närvaro i världen efter andra världskriget.

– Det är nästan skrämmande. Det talas inte om imperialismen längre efter kalla kriget och murens fall, men den har aldrig varit så stark som nu.

Vindkraft eller drönare

Hon nickar åt den stora världskartan med alla USA:s baser och boken "The globalization of Nato". USA har nu 1000 baser runt hela världen.

– Jag förstår att ryssarna blir väldigt trötta när de är omringade på alla si-

dor. Så jag är väldigt orolig över vad som pågår, det är jag ju, säger hon.

Agneta tar ut ytterligare en bok ur hyllan. "The bases of Empire".

– Jag ska inte skryta om alla böcker jag läser men jag tar det ju inte från luften, säger hon. Kalla kriget tog slut i Moskva – men aldrig i Washington.

För Sveriges del var medlemskapet i EU ett viktigt steg men Agneta Norberg vill även betona 15 december 2004 när utredningen "Snö, mörker och kyla" presenterades för regeringen om möjligheten att låta andra länder använda Norrbotten som krigsövningsområde.

– Området är utvalt med stor omsorg, säger Agneta och räknar upp de många internationella krigsövningar som nu har genomförts med Nato, exempelvis, Loyal Arrow och Cold Response.

Hon berättar att exempelvis Arvidsjaur kommun nu begränsar utbyggnaden av vindkraften till förmån för de militära övningarna. Vindkraftverken hindrar nämligen drönarnas framfart.

Uppmuntrar till motstånd

Agneta Norberg vill främst uppmuntra folk till motstånd, både i form av protester och civil olydnad.

Hon har själv blivit arresterad flera

Foto: Matt Crypto/Wikimedia Commons

Vi radaranläggningen Menwith Hill i Storbritannien fortsatte kvinnorna sina protester efter framgångarna i Greenham Common på 1980-talet.

gångar i samband med fredsmanifestationer.

– De skulle inte kunna bedriva några krig utan radaranläggningar. Så vad skulle vi kunna göra med dem? frågar Agneta med glimten i ögat. Kvinnorna i Menwith Hill vet om det här, fortsätter hon.

Menwith Hill är en av världens största stationer för satellitnedladdning i Storbritannien. Hon åkte dit för att protestera med de brittiska kvinnorna och blev arresterad vid två olika tillfällen.

Ett annat tillfälle var på ön Jeju utanför Sydkorea. Där har människor i decennier kämpat mot USA:s över 100 militärbaser i Sydkorea. I dag ska USA inrätta en ny stor marin bas på den lilla ön Jeju knappt 50 mil utanför Kinas kust. Agneta Norberg beskriver det som ett mönster för motstånd med både barn, vuxna och äldre. Hon deltog i en protest där aktivisterna tog sig in på basen genom att krypa under ett taggtrådsstängsel.

– Jag har aldrig känt mig så lycklig som när jag kröp under stängslet, berättar hon lågt, jag hade geggat i ansiktet och jag genomförs av en sådan salighetskänsla, "Jag gör det". Och jag var inte ett dugg rädd.

Men hon påpekar att man ska bedöma situationen, Sydkorea vill ju till exempel inte ha någon dålig relation till Sverige.

– Man ska inte vara dum och flaxa i väg. När vi åkte till Turkiet för att de-

På 70-talet hade Kvinnor för Fred en idé om att göra banderoller av sina gardiner. Här med poeten Ingrid Sjöstrands devis "Elda under din vrede...".

monstrera mot behandlingen av den kurdiska befolkningen ringde jag till svenska ambassaden innan. Så vi hade militärbilar framför och bakom för beskydd.

Som ett positivt exempel lyfter hon också nätverket Ofog. En grupp medlemmar körde upp med bil från Göteborg till Vardö-basen i Norge 2004.

– Du kan tänka dig, jag tycker de är så duktiga de här ungdomarna, jag älskar dem verkligen, säger hon.

De gick in på basen och sa "Goddag vi vill inspektera basen för den bidrar till massdödande". Personalen hade aldrig varit med om något liknande, det är aldrig någon som kommer dit, berättar Agneta Norberg och läser från ett tidningsklipp: "...Chefen för basen medger att de samarbetar med USA...".

– Ja, det var ju det Ofog ville veta. Men de (Vardöbasen) förnekar att radarn skulle ha något med USA:s missilsförsvar att göra.

Folkets motstånd

När Agneta Norberg skulle fira sin 70-årsdag för sex år sedan övertalades hon av svärdottern att köpa lakansväv till borden istället för pappersdukar. Men det blev 35 meter, "Vad ska jag göra av det här sedan", undrade Agneta. "Gör banderoller" svarade svärdottern.

– Vilket jag har gjort, och alla 35 meter är slut! utbrister Agneta och går för att hämta en stor tyghög i garderoben. Detta är en av mina första, den gjorde jag i Lycksele, i början av 70-talet. Den satt i köket. Vi i Kvinnor för

Agneta Norberg använder flitigt sina böcker som referenser.

fred hade en idé om att vi skulle slita ner våra gardiner och göra banderoller, berättar hon.

Skrivet med hennes finaste handstil står poeten Ingrid Sjöstrands devis "Elda under din vrede med maktens nyheter".

– Det är fortfarande fullkomligt giltigt, påpekar hon och visar sedan nyare banderoller mot bland annat Nato och drönare.

Vid något tillfälle var det någon som påpekade att banderollerna inte var så snygga: "Ni borde anlita ett proffs".

– Men det finns en poäng, att det syns att det är folket som är ute och går, och jag tycker tvärtom, att det är lite roligt att man står vid köksbordet och barnbarnen står och frågar vad bokstäverna heter.

Det enda hon önskade sig på sin 70-årsdag var pengar för att kunna åka till Ecuador, men inte på semester, utan till en konferens i Quito.

– Där byggde de den första globala rörelsen mot USA:s militärbaser.

På konferensen fick hon kontakter med likasinnade över hela världen och hennes engagemang i frågan stärktes ytterligare när boken "The bases of Empire" kom två år senare. Den både beskriver USA:s baser och motståndet mot dem.

Pressa på politikerna

Tjeckien är ett exempel där motståndet från folket förhindrade USA från att lägga sin bas i landet. Hon berättar även om lyckade motståndsaktioner i Nya Zeeland, Vieques i Puerto Rico och på Okinawa i Japan.

– Sätter man upp en radarstation så kan den ju också tas bort.

Hon har under många år arbetat med att bjuda in folk som kan visa på motståndet, till konferenser och "Inspiration Världen" på ABF-huset.

– Det är viktigt att veta vad de har gjort och hur de gör.

Hon menar att om var och en arbetar lokalt så kan det få effekt.

Agneta tycker att fredsrörelsen måste vara spjutspetsen och säga de obekväma sanningarna. Hur Sverige deltar aktivt i krigsföringen.

– Vi förfasas över hur människor dör i andra länder men vi kan inte två våra egna händer.

Hon menar att det även är anledningen till drönarnas stora framgång.

– Befolkningen i USA ville inte ha

hem några blodiga liksäckar. Har du den här typen av krigsföring behöver du inte det. Men nu måste vi belysa det djupt omoraliska i mordandet av folk med drönare.

Hon tycker att medborgarna måste få information i första hand för att de ska kunna pressa på politikerna. Hon berättar att hon själv blev väckt genom opinionsbildning.

– Det ringde på dörren: "Vill fru Norberg köpa Vietnambulletinen" frågade en liten 17-årig kille, säger hon. Några år senare gick jag med i Grupp 8 och blev medveten om att jag faktiskt är en person som kan ta plats. När man börjar se så kan man ju inte sluta.

De olika nätverk som hon har anslutit sig till genom åren, som Globala nätverket mot vapen och kärnkraft i rymden, gör att hon nu samlar information från många olika håll.

– Det ena ger ju det andra. Jag skulle önska att vi fick en ny våg av förståelse för vad som pågår och jag hoppas på konferensen i Kiruna.

Krig som sysselsättning

Agneta Norberg beskriver även vad det är som driver henne.

– När jag vaknade upp och insåg att jag inte hade fått reda på vad som faktiskt pågick då blev jag så rasande, att de aktivt kunde lura mig. Jag lever på den vreden än, och jag blir bara argare och argare, säger hon och skrattar. Det är hela tiden nya saker.

Hon säger att hon ytterst sällan blir ledsen – men hon kan bli trött.

– Vi sa i Grupp 8 "Gråt inte – Käm-

pa!" och det gäller än. Men kunskap är viktig för att behålla insikten om att kamp är nödvändig.

I april när Tv4:s Kalla Fakta granskade Sveriges engagemang i drönarprojektet Neuron framkommer bland annat att Sverige – i alla fall officiellt – motiverar projektet med teknikutveckling, exportinkomster och arbetstillfällen.

Agneta Norberg menar att det alltid har varit så när det gäller militära satsningar.

– Att man hela tiden talar om sysselsättningen är fruktansvärt djupt omoraliskt. Ska vi kunna tillverka precis vad som helst med den motiveringen?

Hon tycker att vi som befolkning måste ställa krav och visa att vi inte köper den förklaringen.

– Neuron handlar om att tyst, tyst utan att synas på radar, flyga in i andra länder och ta livet av folk.

Hon tycker att en alert media och alert fredsrörelse ska genomskåda detta och att vi borde ställa politikerna mot väggen mycket mer.

– Det räcker att någon står utanför Riksdagshuset med en banderoll och frågar "Hallå vad håller ni på med?"

Hon betonar även hur viktigt det är att hålla igång optimismen, att uppmuntra varandra och gå vidare.

– Jag hoppas att det ska tända till. Lite som den där unga killen med Vietnambulletinen, den som går med elden och tänder brasor. Jag minns det tillfället så väl. Jag kommer ihåg exakt hur det såg ut i hallen runtomkring mig. Det var 1969, jag var lite drygt 30 år.

Text och foto: Sofia Härén

Agneta Norbergs boktips:

- The Washington Connection and Third World Fascism, Noam Chomsky och Edward S. Herman (1979) (slut på förlaget)
- The Puzzle Palace: Inside the National Security Agency, America's Most Secret Intelligence Organization: James Bamford (1983)
- The Bases of Empire: The Global Struggle against U.S. Military Posts, Catherine Lutz (2009)
- Satellitkrigen, Bård Wormdal (2012)
- The Globalization of NATO, Mahdi Darius Nazemroaya (2012)
- Drone Warfare – Killing by remote control, Medea Benjamin (2012)

*Kvinnor
för fred*

Drönarfrågan i riksdagen

Valter Mutt (MP) menar att det handlar om utomrättsliga avrättningar när civila dödas av drönare. Han har därför uppmanat Carl Bildt att starta en dialog med USA om de folkrättsliga problem det innebär.

Valter Mutt, riksdagsledamot för Miljöpartiet ställde den 31 maj en interpellation, det vill säga en skriftlig fråga, till Carl Bildt om drönare. Valter Mutt beskriver kort frågan i interpellationen och avslutar:

”Jag skulle vilja fråga hur utrikesministern tänker utnyttja sina goda förbindelser med den amerikanska utrikesledningen för att få till stånd en dialog mellan EU och USA om den humanitära och folkrättsliga problematik som den tilltagande användningen av attackdrönare medför.”

Sista dag för utrikesministern att svara och planerad debatt i riksdagen är 14 juni.

Han kommenterar en vecka tidigare att det faktiskt handlar om utomrättsliga avrättningar när bestyckade drönare släpper sina bomber mot civilbefolkningen.

– Även om målet är utpekade terrorister har vi sett i rapporter från Stanford och Harvard – *Living under drones* heter den som jag har läst – att det är 100-tals civila som dödas vid sidan av terroristerna.

Folkrättsligt moras

Valter Mutt påpekar att detta ännu inte är reglerat i internationell lag och folkrätt.

– FN:s människorättsråd har nyligen tillsatt två jurister för att utreda om det ens är lagligt, säger han. Jag och Miljöpartiet vill ju förbjuda bestyckade drönare, men i ett första steg måste vi i alla fall få till stånd en dialog med USA om att reglera detta och

förhoppningsvis förbjuda bestyckade drönare på sikt.

Han hänvisar till rapporten från Stanford och berättar att Pentagon i nuläget inte själva vet vilka människor som avrättas. Det som kallas ”Signature killings”.

– Det innebär att om människor lever och beter sig på ett sätt som betraktas som skumt, man går i vissa moskéer exempelvis, så är det tillräckligt för att bli uppsatt på Obamas dödslista, de som ska bli mål för drönarattacker. Detta är långt, långt ute på ett folkrättsligt moras och det är hög tid att reagera från svensk sida, säger han.

Valter Mutt påpekar att Carl Bildt har goda relationer både med USA:s nuvarande utrikesminister John Kerry och den föregående Hillary Clinton.

– Det innebär ju också ett visst ansvar, säger han.

Kapprustning

När det gäller det europeiska Neuron-projektet ser han det som ett direkt svar på USA:s stora satsning på drönare.

– De har nu 7000 drönare och redan 2015 förväntas det amerikanska flygvapnet ha fler drönapiloter än konventionella stridspiloter. Och det drar med sig andra länder. Nu är det väl 46 länder som håller på att utveckla drönarkapacitet och Sverige är en del av detta i Neuron-projektet.

Beslutet om Sveriges delaktighet i Neuron fattades av regeringen 2005.

– Jag tycker absolut att man skulle stoppa det, jag vill överhuvudtaget inte ha sådana här attackdrönare, säger Valter Mutt.

När det gäller övervakning tycker han att de ibland kan spela en viss roll, exempelvis vid skogsbränder och i miljösammanhang.

– Men även de har en problematik för nu håller man på att utveckla allt mindre drönare, mikrodrönare och nanodrönare, små som insekter eller småfåglar, som kommer att kunna åka runt och övervaka folk. Så då får vi problem med personlig integritet.

Foto: www.riksdagen.se

Valter Mutt vill helst se att attackdrönare förbjuds helt.

Han berättar att han just nu läser boken *Drone Warfare* av den amerikanska aktivisten Medea Benjamin.

– Så frågan börjar tack och lov uppmärksammas mer och mer. Men det är på tiden, för det är flera tusen människor som har dödats i drönarattacker. USA hänvisar till kriget mot terrorismen, men det är ju många som anser – och jag tror att det ligger mycket i det – att den här draksådden gör att de islamistiska grupperna istället får nya rekryter eftersom det är oskyldiga människor som dödas.

Valter Mutt tycker även att det är förfärligt att den svenska vapenexporten mer och mer handlar om ekonomiska ställningstaganden.

– Men samtidigt utgör det bara en procent av den totala exporten. Så vi menar att man kan ersätta detta med produktion av vindkraftverk och liknande som vi behöver istället.

Sofia Härén

Följ frågan på riksdagens hemsida: www.riksdagen.se genom att söka på interpellationens nummer 2012/13:477, Valter Mutt eller på Drönare.

Informera dig om militariseringen av nordligaste Europa. Läs mer på <http://highnorthconference.com/svenska/>

Kommande konferens i Kiruna

27-30 juni äger konferensen *The High North and International Security* rum. Det är första gången som radarinstallationerna i nordområdena utsätts för kritisk granskning av experter på krig via rymden.

Missilförsvar, satelliter, radaranläggningar och drönare spelar en nyckelroll i dagens krig. Norra Europa och Skandinavien används i denna krigsföring från rymden och stora områden runt Kiruna nyttjas regelbundet för NATO:s krigsövningar.

Detta är upprinnelsen till den internationella konferens som Kvinnor för fred är med och arrangerar i Kiruna

den 27-30 juni, tillsammans med det globala nätverket mot vapen och kärnkraft i rymden.

Lång rad talare

Bland de internationellt kända talarna kan nämnas Bruce Gagnon från USA, en drivande kraft och koordinator i det globala nätverket mot rymden som krigsarena. Ordföranden i detta globala nätverk, Dave Webb, professor vid universitetet i Leeds i England, kommer att föreläsa om USA:s kontroversiella missilförsvar.

Svalbards roll i rymdkriget kommer att belysas av Bård Wormdal, journalisten vid NRK och författare till boken *Satelittkrigen*.

Regina Hagen, nedrustningsrådgivare från Tyskland, föreläser om projektet Galileo i rymdens militarisering.

Doktor Vladimir Kozin, från det

ryska institutet för strategiska studier kommer att ge sin syn på USA:s rymdinstallationer och NATO:s roll i de ryska närområdena.

Mer om programmet

Från svensk sida kommer Lilian Mikaelsson, Sapmi, och Ingela Mårtensson, Kvinnor för Fred, att föreläsa om Försvarspolitik i Norden och EU i förhållande till de arktiska områdena.

Kirsti Kolthoff, IKFE, föreläser om Feminism och militarism.

Per Hernmar, Folkrorelsen Nej till EU, föreläser om Arktis, klimat, olja, gas och stormaktspolitik.

Agneta Norberg, vice ordf. Sveriges Fredsråd föreläser om Sverige som en ledande nation i utvecklingen av förrarlösa plan, med exemplet Neuron.

Några fler exempel ur programmet:

- Manifestation vid det militära området Esrange utanför Kiruna.
- Seminarier och workshops om militariseringen av rymden med experter och aktivister från USA, Storbritannien och Tyskland.

• Öppet möte med Global Network Against Weapons and Nuclear Power in Space.

Kvinnor för Fred i Kiruna har lagt ner ett stort arbete på att förbereda denna konferens med Gun-Britt Mäkitalo och Eva Jonsson i spetsen.

Konferensen är gratis. För anmälan och mer information om *The High North and International Security Conference* se: <http://highnorthconference.com/svenska/>

Foto: Ofog/Flickr/Creative commons

En sittstrejk mot drönare i Kiruna där konferensen kommer att hållas.

Den omättliga människan

Carl von Linnés Lappländska resa 1732, är en dokumentär skildring av Norrland. Linné letar efter mineraler och annat värdefullt. Han är utsänd av Kungl. Vetenskaps societeten, Uppsala, för att hitta det som är nyttigt för Sverige. Utdrag ur Linnés bok, kapitel Jokkmokk:

3 juli. Om morgonen helt bittida reste med regementskvartermästaren hr Joach. Kock och bergmästaren hr Seger Svanberg till Kiurivari, 1/2 mil, vilket är ett högt berg, där de begynte bryta på ett silverberg, vars malm ännu allenast visade sig uti springan, som var koalescerad. Överst på berget stod björk, men helt liten. Stjälken var tämligen tjock, men höjden kort.

Nu letas mineraler av utländska investerare bland fjällområden, älvdalar, värnade naturområden, skogar, myrar – ja, hela Kaitum- och Kalixälven tas i anspråk. Östersjölaxens lekområden öppnas upp för miljardvinster till utländska gruvbolag. Den skövlade och förstörda naturen kan aldrig ersättas.

Kalix älv är en av Sveriges fyra nationalälvar och skyddad i grundlagen.

Kaitum älv är internationellt känd som ett eldorado för fiskare. Trots detta vill svenska staten riskera markerna.

Vid brytning sprids föroreningar, gifter, tungmetaller, längs med hela älvdalen. Rennäring, jakt och fiske för samer och ortsbefolkning hotas.

"Av planet som vägde 40 ton spreds vrakdelar och giftig flygfotogen ut över ett stort område."

Fjällvidderna utgör rekreation för alla, både svenskar och internationella gäster. 1885 startade den ideella STF, Svenska Turistföreningen, då byggdes de första fjällstugorna i området kring Kebnekaise.

Mars 2012 under övning, kraschade ett norskt militärt Herculesplan i Kebnekaisemassivet. Fem personer omkom. Av planet som vägde 40 ton spreds vrakdelar och giftig flygfoto-

gen ut över ett stort område. Risk för miljöpåverkan finns fortfarande säger professor Gunhild Rosqvist, Tarfala forskningsstation.

27 augusti och 6 september 2012 var 65 stridsflygplan och drönare från 6 olika länder invecklade i stridsövningar över stora områden med naturskog, renbetesmark, sjöar, våtmarker, älvar. Övningens tre baser var F21 i Luleå, Vidsel och Rovaniemi. Tidigare år har förband från 24 olika nationer övat i Norrland för att lära sig bomba i Afghanistan, Irak, Jemen, Libyen och Gazaremsan.

Jokkmokk, Vidsel, augusti 2012. Protest mot stridsflyg och drönare. En afton tog jag buss från Luleå upp till Jokkmokk längs den vackra Luleälven. Passerade Harads renslakterier, släppte av äldre dam i Vuollerim, där arkeologer funnit en 6000 år gammal keramikverkstad. I Jokkmokk träffade jag två ungdomar. Vi skulle "göra intrång" i ett större övningsområde för svenskt och utländskt stridsflyg, där även förlöslös plan testades.

Halvfyra nästa morgon var vi uppe

Det finns ännu en risk för miljöpåverkan från planet som kraschade under en militärövning i Kebnekaisemassivet.

Nu letas mineraler i fjällområden och värnad natur. Varken turism eller samernas fiske kan tillåtas stå i vägen.

för skjuts ut till övningsområdet. Mörkt duggregn med några mils bilresa. Vi blev avsläppta innan militärens bevakning kom igång. En av oss, ung man, hade karta och kompass, kunnig att hitta. Först en lov ut i skogen för att närma oss området. Regnet strilade, dock landskapet var vackert. Till slut kom vi fram till skylt: Tillträde förbjudet! Militärt skyddsområde! Lagspråk: olaga intrång. Intill låg en djup vattenfylld bombkrater. Vi satte upp ett meddelande till militären på skylten och ringde vår kontaktman i Luleå. Han vidarebefordrade bild och text till chefen för stridsledningen: tre civila personer befinner sig inom övningsområdet.

Sedan gick vi, vandrade, klättrade uppför berg. Lyssnade på fåglar. Ett fantastiskt landskap med furor på flera hundra år, granar med hängskägglav. Enligt Udjas, Tuorpion och Luokta-Mavas samebyar har stridsflygningen ökat markant. Samebyarnas medlemmar får ibland hjälpa till vid den årliga

skrotletarveckan där sönderskjutna delar plockas bort. Ett år hade samebyarna problem med de kilometerlånga vajrar som flygplanen drar målrobotar med. Vajrar klipptes av i luften, blev liggande i skogen. Renar som fejade sina horn fastnade i vajern och dog.

"Tillträde förbjudet! Militärt skyddsområde! Lagspråk: Olaga intrång."

Numera har vajrarna GPS fastsatt för lokalisering.

En älgko stötte vi upp, en räv slank förbi, några fjällripor lyfte. Elva timmar gick vi runt tallholmar, blöta myrar, lukt av blöt ävja, skvatram, pors och fjällkvanne, den som samer använder som lök.

Tog matrast under stor risgran, en

tyst lavskrika kom och tiggde. Genomblöta var vi, inte borttappade. Plötsligt dök en skogsbilväg upp i skymningen, vi var ute ur området, ringde vår samiske kontaktman. Han hittade oss.

En dag stoppades kriget, inte mer än ett myggbett. Krigsövningar över marker som tillhör ursprungsfolket samerna enligt Hovrättens dom våren 2011. Marker som gjordes till naturreservat 1995 för att skydda urskogen. Karin Bradley, miljöforskare vid KTH, i Dagens nyheter 20 maj: "De rikaste tjugo procenten av jordens befolkning står för åttio procent av den globala resursförbrukningen. De mest miljövänliga är låginkomsttagarna. Därför är miljöfrågan en rättvisefråga. Vissa konsumerar för mycket, andra för litet."

Voltaire, fransk upplysningsfilosof: människans omätliga girighet och otyglade högmod har gjort dem till idioter och barbarer.

*Text och illustrationer:
Gunnar Svensson*

Fredsarbete i praktiken

I början av 1980-talet var Anna-Lena Stenberg med och grundade Kvinnor för fred i Falun. Under några år var de ”många, glada och starka” men sedan upphörde verksamheten. Här följer hennes berättelse.

Jag var inte engagerad i någon kvinnosaksgrupp under 1970-talet, men utan tvekan påverkades jag av kvinnornas frigörelsekamp på det rent personliga planet. 1976 tog jag äntligen steget att våga skilja mig. I samband med det flyttade jag till Stockholm.

Föreningen Kvinnokultur bildades i Stockholm på 1970-talet. Den anordnade en kvinnokulturfestival i gamla riksdagshuset. Det var min första upplevelse av kvinnokraftens styrka. Omtumlande, glädjerikt och starkt var det. Härligt att få lyssna till Sara Lidman till exempel.

Kunskapsseminariet Hur vinner vi freden?, som alla menar var startpunkten för Kvinnor för fred, med 200 deltagare på hösten 1978, kände jag inte till. Jag hade säkert tyckt om att få vara med där, men vid den tiden hade jag flyttat till Falun.

Kvinnokamp för fred

På våren 1979 bildades Kvinnokamp för fred som en nationell organisation. En inspiratör till fredsarbetet var Berit Ås från Norge. Samtidigt drog det ihop sig till folkomröstning om kärnkraften. I augusti hölls stora demonstrationer mot kärnkraften runt om i landet. Det störtregnade, men man gick med sina nyskapade, vackra banderoller och hade likalydande manifest.

Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen var också viktig. I Falun fanns en stark organisation. Vi delade upp oss i olika stadsdelsgupper.

Den 12 december 1979 initierade

Kvinnokamp för fred den första Lucia-demonstrationen mot kärnkraft och kärnvapen. Man tror att uppåt 40 000 människor deltog runt om i landet.

Samma dag kom NATO:s dubbelbeslut om utplacering av missiler i Europa, vilket innebar, dels att man på sikt skulle placera ut medeldistansrobotar, dels omedelbart börja bygga avskjutningsrampar.

I Sverige var det folkomröstningen som dominerade debatten. Omröstningen hölls den 23 mars 1980 och resultatet blev en stor besvikelse. Visserligen röstade 38 procent för linje tre och ett nej, men linje två hade trasslat till omröstningen, så att det egentligen blev ett icke-beslut, varken ja eller nej.

Namninsamling

1981 bildades Kvinnor för fred Falun. Under våren 1981 var det namninsamling för en kärnvapenfri zon i Norden. Kvinnor för fred marscherade till Paris gjordes på sommaren. Deltagarna släpptes in i staden först sedan Olof Palme förmått Mitterand att tillåta det. Han reste själv till Paris, berättar bland annat Wanja Eek från Falun. Hon gick marschen hela vägen. Det var också många, som deltog under vissa sträckor.

Den sjätte augusti inbjöd fredsorganisationer i Falun till en samling för att fira inmarschen i Paris. Kvinnor för fred stod också som inbjudare, men den lokala organisationen var ännu inte bildad.

Senare i augusti bjöd Ulla Waldenström, Anne Carlquist och jag in till ett möte för att bilda en lokalgrupp i Falun. Vi var medlemmar i Kvinnor för fred, som ”finns i alla nordiska länder och samlar kvinnor i ett aktivt arbete för nedrustning och fred. Rörelsen är partipolitiskt obunden och samarbetar med organisationer som har samma mål.”

Vi höll ytterligare ett stormöte nästa månad och då hade redan åtta arbetsgrupper startat. Arbetsgrupperna skulle skicka en representant till det som kallades Lilla Samla. Det var en

Illustration: Vykort av Kina Lindahl

En av de första uppgifterna för Kvinnor för fred Falun var en namninsamling för en kärnvapenfri zon i Norden.

styrelse med tre ordföranden och tre sekreterare. Stora Samla fanns på riksnivå, dit de olika lokalgrupperna ute i landet i sin tur sände representanter. Organisationen skulle vara så platt som möjligt.

Samarrangemang

FN-föreningen ordnade ett fredsseminarium med bland andra Maj Britt Theorin och Kvinnor för fred var medarrangör. Till Lucia ordnade vi en fredsmarsch. Det var vanligt att vi arrangerade tillsammans med andra organisationer. IFFI (Internationella Kvinnoföreningen för Invandrarkvinnor) var en sådan organisation. Så här rapporterade vi till Stora Samlas utskick om 1981 års Luciademonstration:

”Inför fredståget gatuteater 12 december, sketchen om atombomben. Cirka 600 personer deltog i fredståget som gick genom centrala stan under rusningstid. Sedan samling på Folkets hus. Båda lokaltidningarna skrev om

tåget. Vi var huvudarrangörer, av 80 inbjudna organisationer kom 12.”

Kinna och Anne designade vykort, affischer och program. Vi sålde både egenproducerat och inköpt material och fick in 10 000 kronor. Vi hade låtit trycka 1800 fredsvykort och minst 800 såldes på kort tid. 500 kronor skänktes till Greenham Commonlägret, kvinnornas fredsläger i England. Lägret uppstod efter den brittiska regeringens beslut att tillåta placering av kryssningsmissiler 1981. Kvinnorna hade inspirerats av marschen till Paris. Vi skulle komma att skicka pengar dit flera gånger.

Årsmöte i Falun

I början på 1982 bestämde vi att lokalgruppen i Falun på våren skulle anordna årsmötet för hela landets Kvinnor för fred.

Det blev mycket lyckat. Sextio personer från hela landet kom dit. Eva Nordland, norska, talade om den kommande marschen till Minsk. Hon lade ner ett stort arbete på att organisera detta av svenska medier så ifrågasatta företag.

Det var på det här mötet förslaget om namnbyte från Kvinnokamp för fred till Kvinnor för fred gick igenom.

Den 15 maj gick tre bussar från Falun till Nordiska fredsmötet i Göteborg, där IKFF var huvudarrangör. Då hade vi med oss vår fantastiska banderoll som vid det här laget hade omarbetats så att det stod Kvinnor för fred på den. Göteborgsmötet samlade mellan 70 000 och 100 000 deltagare.

Daniel Ellsberg och Liv Ullman var två kända personer som talade på Gamla Ullevi. Mötet var en euforisk upplevelse, där människor på utecaféerna i solskenet reste sig och applåderade när någon del av demonstrations-tåget gick förbi. Det var så stort att det utgick från fem olika platser i staden.

1982 års Luciademonstration hade fyra huvudparoller:

Nej till missiler i Europa.

Nej till kärnvapen i öst och väst

Stoppa kärnvapenproven

Kärnvapenfri zon i Norden

Debatt i Falukuriren

På våren 1983 blossade en debatt upp i Falukuriren om fredsrörelsen. Den politiske redaktören, Hans Lindqvist,

Illustration: Affisch av Anne Carlquist

Uppslutningen var stor under de blomstrande åren. 1981 deltog cirka 600 personer i ett fredståg genom centrala stan under rusningstid.

var en stor vän av det svenska försvaret. Han hävdade bland annat att det svenska försvaret var den största svenska fredsrörelsen. Släktgruppen hade svarat 28 mars och jag lovade att göra förslag till ett nytt inlägg, men vet inte vad som blev resultatet. Däremot kommer jag ihåg att jag deltog i ett direktsänt radioprogram i Dalaradion tillsammans med bland andra Inger Malmberg från FN-föreningen.

Ulla Waldenström var en av de starkast sammanhållande krafterna i Kvinnor för fred Falun. I sin bok *Brinna och brännas. Om mina engagemang* skriver hon inte så mycket om just fredsarbetet, men hon berättar att hon, när hon

flyttat till Falun, drog i gång en grupp Kvinnor mot kärnkraft och fortsätter:

”Efter folkomröstningen uppstod ett tomrum, som vi fyllde genom att bilda gruppen Kvinnor för fred. I det här arbetet inspirerades jag också av Urban (Waldenström, min anm.) som startade gruppen Läkare mot kärnvapen i Sverige. Deras internationella nätverk tilldelades flera år senare Nobels fredspris. Fantastiskt. Men för mig och flera andra i vår lilla grupp blev det svårt att hålla ångan uppe. Det var också tungt att arbeta med en fråga där man ständigt levde i skuggan av informationen om krig och konflikter.”

På årsmötet i oktober 1983 var det

"Vi kunde inte ta ställning i alla svåra frågor, men vi var så förtvivlat rädda att kärnvapnen skulle förstöra vår jord. Vad skulle det bli av barnen? Hur skulle vi orka?"

kris. Alla i Lilla Samla önskade sluta och få ville fortsätta att vara aktiva. Under det något förvirrade mötet beslöts att föreningen skulle vara i stort sett vilande med endast få aktiviteter.

Vitaliserande möte

Jag hade varit på Kvinnor för fred riks höstmöte i Nässjö, där man hade seriöst upplagda föreläsningar och seminarier kring fredsfrågor. Vi tog upp frågor om kvinnors värderingar och metoder, om våld och förtryck av kvinnor, om mansdominans och militarism. Vi diskuterade en aktionsplan inför årsmötet: Ickevaldsaktioner vid kärnvapenbaser; TPI det vill säga tredjepartens ingripande i nedrustningsförhandlingarna i Genève samt Olagligförklaring av kärnvapen genom den så kallade Folkmordskonventionen från 1948.

Bland annat Maria Bergom Larsson arbetade för en ny konferensordning i nedrustningsförhandlingarna där de alliansfria länderna skulle få en viktig roll. Hon skrev till Indira Gandhi och

bad henne att tillsammans med Olof Palme göra en insats för detta.

Mot bakgrund av krisen på hemmaplan kändes det som vi tog upp i Nässjö överväldigande och på ett högt plan. Samtidigt var det kraftfullt och vitaliserande, dock svårt att överföra till falugruppen.

Men vykort klarade vi av att sälja, både morsdagskort under våren och julkort i december. Marianne Omne Pontén drog ett tungt lass för att det skulle bli en demonstration vid Lucia även det här året.

Tydlig huvuduppgift

I januari 1984 diskuterade vi hur vi skulle fortsätta vårt arbete. Vi ville ha en tydlig huvuduppgift som alla kunde skriva under på. Fred? Nedrustning? Kärnvapen? Pacifism? Det svenska försvarets vara eller inte vara. Civilförsvaret? Det var frågor, där många av oss kände att vi måste ta ställning mera tydligt. Det var också svåra frågor, där vi hade olika åsikter.

Vi fortsatte diskussionen nästa månad. Nässjömötet hade inte gett oss några konkreta mål, men jag menade att vad vi än jobbar med så jobbar vi i rätt riktning. Vi drar i en råt, andra i en annan. Samtidigt är det viktigt att ha KFF:s målsättning som grund. Vi enades om att vi skulle arbeta mot kärnvapnen.

I september beslöts att vi skulle låta gruppen vara vilande med en styrelse på tre personer. Kerstin Lindberg var kassör och det var det viktigaste för oss i det här läget. Aktuellt på det nationella planet var en fredsresa till jordens alla länder, som IKFF arrangerade. Maud Frölich från IKFF kom till stan och informerade om Fredsresan. Om detta står det i det sista utskick jag har kvar. Det var undertecknat Kerstin Lindberg, Inger Malmberg, Anna-Lena Stenberg och Ulla Waldenström.

Luften går ur

Hur kunde en så blomstrande verksamhet falla ihop så snabbt? Var det

alltför tungt att arbeta med krig och konflikter, som Ulla menar?

Jag tror att det fanns flera anledningar till att luften gick ur rörelsen så snabbt. Många var småbarnsföräldrar samtidigt som de utbildade sig och/eller arbetade. Det var svårt att orka med. Några flyttade från stan.

En annan viktig anledning var att det blev politiskt laddat. Det var så många fredsfrågor förutom kärnvapenupprustningen, som pockade på uppmärksamhet. Skulle Sverige ha vapenexport? Ett försvar? Hur skulle man ställa sig till civilförsvaret? Var det rätt att marschera till Minsk? Det kalla kriget pågick fortfarande. Sovjetunionen hade ett övertag när det gällde medeldistansraketer. Det förekom misstänkliggörande av våra motiv. Debatten i massmedia på våren 1983 blev pressande för oss.

Vi kunde inte ta ställning i alla svåra frågor, men vi var så förtvivlat rädda att kärnvapnen skulle förstöra vår jord. Vad skulle det bli av barnen? Hur skulle vi orka?

Kärnkraft och kärnvapen

När det gällde kärnvapnen var det lätt för mig att ta ställning. Kärnkraft och kärnvapen är siamesiska tvillingar. Det blev naturligt att fortsätta från kampen

mot kärnkraft till att kämpa mot kärnvapen. Mina minnen från den första intensiva tiden är dock inte så många och så starka. Jag har fått förlita mig på vad som finns i KFF:s pärmar och mina få anteckningar.

Organisationens senare period minns jag mer av. Eftersom jag inte hade småbarn hade jag mer tid än många andra att åka på årsmöten och träffar. Vi var några stycken som höll ut i det längsta. Jag stod som kontaktperson för Falugruppen i det sista Stora Samla-utskick jag har kvar, från 1986. Därefter verkar jag ha gått ur KFF. Också för mig tog det privata över och orken räckte inte till. 1984 började jag arbeta på gymnasieskolan i stället för grundskolan och året efter köpte vi ett renoveringsobjekt till hus.

Kamp runtom landet

Under hela åttiotalet kämpade KFF-kvinnor runtom i landet mot kärnvapen. I Ludvika till exempel fanns en uthållig grupp med Elise Kulla i spetsen. De tre marscher, till Paris, Minsk och Washington DC var det mest spektakulära, förutom Luciademonstrationerna. KFF var aktivt vid kvinnokonferensen i Nairobi, anordnade cykelmarsch Kiruna-Narvik, deltog i den stora fredsträffen i Mur-

mansk och ordnade bojkotter mot franska viner för att stoppa de franska kärnvapenproven i Stilla Havet.

Gjorde vi skillnad?

1987 kom USA och Sovjetunionen överens om att skrota medeldistansrobotarna. Detta genomfördes 1991, då 2700 kärnvapenbestyckade robotar skrotades för första gången i kärnvapnens korta, men hemiska historia. Gorbatjov sägs ha sagt, att en faktor bakom beslutet var "folkets diplomati".

Tisdagen 12 februari 2013 provsprängde Nordkorea sin tredje kärnladdning. Kärnvapnen har spritts till flera länder. Nio stycken totalt har i dag kärnvapen, Pakistan, Indien, Kina och Israel förutom de traditionella stormakterna. Det behövs mer "folklig diplomati" för att stoppa både kärnvapen och kärnkraft. Sociala medier i all ära, men det är nog bara med våra kroppar, som vi kan göra skillnad.

Anna-Lena Stenberg

Förutom de böcker som nämns i texten har jag läst *Bladen vänder vinden*, *Tio år med Kvinnor för fred*, från Gidlunds förlag, och *Förbannad är jag ganska ofta. Samtal med Berit Ås*, av Ami Lönnroth. Boken gavs ut 2008 av Ordfront tillsammans med *Kvinnor för fred*.

Foto: Ur Kvinnor för fred 1979-1989

Många minns 80-talets stora fredsmarscher.

Kvinnor för fred fyller 35 år!

Vi uppmärksammar dessa 35 år av engagemang och fredsarbete med återblickar i olika former.

Finns det någon händelse eller verksamhet som du kan berätta om? Eller kanske har du bilder eller vykort att dela med dig av?

Mejla benitaeklund@gmail.com eller ring 0737673886.

*Kvinnor
för fred*

Angela Aylward (t h), från tankesmedjan Cogito, föreläste och diskuterade hållbarhetsfrågor med årsmötets deltagare.

Fred och ekologi på årsmötet

På årsmötet antogs nya stadgar och där står, som när föreningen grundades, att Kvinnor för fred verkar för hushållning med jordens resurser. Angela Aylwards föreläsning gav en bild av hur fredsfrågan hänger ihop med miljön.

De gröna partierna världen över delar egentligen inte en uttalad ideologi men har många gemensamma nämnare. Det handlar till exempel om demokratiutveckling och krav på social rättvisa, global solidaritet, icke-våld och rättvis handel.

– Fred och demokrati är en förutsättning för ekologisk hållbarhet, säger Angela Aylward från tankesmedjan Cogito.

En överideologi är det som är vedertaget, förklarar Angela Aylward. Dit hör till exempel uppfattningen att alla människor är lika mycket värda men också tilltron till ekonomisk tillväxt.

– En politisk rörelse som utmanar överideologin har tuffare villkor.

I dag talas det mycket om miljöho-

ten och vi vet en hel del om vad som skapar krig och konflikter. Ändå agerar vi ofta i motsatt riktning. Angela Aylward introducerar begreppet kognitiv dissonans. Årsmötets deltagare diskuterar:

– Starka krafter sprider missuppfattningar med lobbyism.

– Men vi vet hur de har det i Bangladesh, ändå fortsätter vi att konsumera.

– Alla vet faktiskt inte, många tittar bara på underhållning.

Var ska man börja?

Ett annat bekymmer är i vilken ände man ska börja. Måste vi inte till exempel göra upp med patriarkatet för att kunna lösa andra problem?

– Den gröna ideologin säger att man måste jobba med allt samtidigt eftersom allt hänger ihop, säger Angela Aylward.

Miljöproblemen tvingar på oss nya perspektiv och i det finns också möjligheter. Fienden är inte längre andra människor utan naturkrafterna.

– Klimatförändringar kan leda till mer samarbete.

Men miljöproblemen ger också klimatflyktingar och resurskonflikter.

– Välfärdstaterna måste vara före-

gångare och hitta lösningar, säger Angela Aylward.

Åhörarskaran kommenterar:

– Men vi är så blåögda, till exempel så utarmas landsbygden.

– Och vi ser på när de prospekterar i Sveriges sista vildmark.

– Bara i Namibia är villkoren kring gruvbrytningen sämre. Vi är styrda av pengarna.

– Vi är rädda för att förlora men vi borde i stället vara rädda för klimatförändringen. Varför låter vi oss styras?

– Många bland de unga tänker om, äter inte kött till exempel.

– Det finns hopp!

Nycklar för fred

Angela Aylward avslutar med några nycklar för en värld i fred. Det handlar bland annat om att få till ett globalt avtal som stoppar klimatförändringarna, utjämna socioekonomiska skillnader, stärka kvinnornas position och utveckla demokratin och utbildningen.

Det sista hon nämner är att förvalta naturen med större respekt för dess egenvärde, att se sig som en del av naturen kan göra oss mer ödmjuka.

– Det kan medföra att vi också får större respekt för varandra.

Text och foto: Benita Eklund

SAMLA Kvinnor För freds styrgrupp

GÖTEBORG

- Ingela Mårtensson, Södra Åreskiftet 16,07, 430 85 Brännö, 031-823628, 031-972627, ingela_martensson@hotmail.com

HALMSTAD/LAHOLM

- Susanne Gerstenberg, Smedjegatan 3, 312 30 Laholm 0430-129 30, susanne.gerstenberg@telia.com
- Lena Angviken, Ringvägen 17, 312 31 Laholm 0430-12142, lena.angviken@telia.com

BOLLNÄS

- My Leffler, Hedenvägen 3, 821 30 Bollnäs 0278-24824, my.leffler@hotmail.com

KIRUNA

- Gun-Britt Mäkitalo, Lars Janssons gatan 14, 9tr, 98131 Kiruna, 0980-61 386, gbmakitalo@gmail.com
- Edla Lanto, Borraregatan 18, 981 32 Kiruna 0980-80 226, 0730-50 94 43

KUNGSÖR/EKILSTUNA

- Eva Wilks, Aspensten, 736 91 Kungsör, 0227-210 64, 0706-05 36 55, eva.wilks@swipnet.se
- Anne Allard, Stora Lida Byggtäppan, 736 91 Kungsör, 0227-210 32, allardanne@hotmail.com

MARIESTAD

- Karin Jonegård, Lars Siggegården, Utby, 542 93 Mariestad, 0736-21 36 18, karinjonegard@spray.se

STOCKHOLM

- Lena Steinholtz Ekecrantz Folkungagatan 118-120, 116 30 Stockholm 08/641 09 99 och 0739-361826, lenasteinholtz@gmail.com
- Kerstin Hägg, Kyrkogårdsvägen 137, 121 34 Enskededalen, 08-648 08 03, kerstin.hagg37@bredband.net
- Sylvia Rönn, Drottningholmsvägen 382, 168 73 Bromma 08-668 67 48, 0762-576521, sylvia.ronn@bredband.net

UPPSALA

- Astrid Möller, Källparksgatan 20, 754 32 Uppsala, 018-250458, amjohannelund@hotmail.com
- Ingalill Ek, Herrhagsv. 401, 752 67 Uppsala

NÄSTA SAMLAMÖTE:
14 september 2013

KONTAKTKVINNOR

Alingsås: Cahtarina Stenberg, Åsgatan 1, 441 51 Alingsås, 0322-63 74 69

Göteborg: Gun Holmertz, Fjällkåpan 6, 42 449 Angered, 031-330861

Halmstad/Laholm: Agneta Eriksson, Gaggegatan 17 302 41 Halmstad, 035-129150 eriksson.035129150@telia.com

Kiruna: Eva Jonsson, Åkaregatan 8A, 981 32 Kiruna, 0980-194 03, evannakristin@gmail.com

Linköping: Barbro Linderöth, Enskiftesgatan 128 583 34 Linköping, 013-881 07 barbro.linderöth@comhem.se

Lysekil: Inger Sterneskog, Ga Strandg. 41B - Lgh 16, 453 31 Lysekil, 0523-160 20

Stockholm: Bibbi Steinertz, Breda gatan 6, 115 21 Stockholm, 08-662 18 25, bibz@telia.com

Sundsvall: Hjördis Johansson, Faktorigatan 6, 856 52 Sundsvall, 060-17 42 42, hjordis.j@telia.com

Uppsala: Kersti Ertem, Ewa Lagerwalls väg 28, 756 43 Uppsala, kersti.ertem@bredband.net

Värnamo: Inger Peterson, Slottsvägen 8, 331 51 Värnamo, 0370-167 38

Östersund: Eivor Nordman, Na Strandv. 19, 832 41 Frösön, 063-12 88 57, 073-0738105

Medlemsavgifter 2013/2014

Medlemsavgiften är 170 kr/år i riksorganisationen plus en mindre avgift på platser med lokalgrupper.

Stödmedlemmar 100kr/år.

Familjemedlem och studerande 50kr/år.

Sätt in beloppet på Plusgiro 439 12 25-2

Glöm inte att ange avsändare.

Kvinnor för fred i Almedalen

Kvinnor för fred finns på plats på Hamngatan i Visby under politikerveckan, första veckan i juli. Tältplatsen delas med Operation 1325 och UN Women. Besök oss för samtal och material!

Seminarium: *Kärnkraften och motståndet. Ett samtal mellan organisationer och enskilda om olika sätt att göra motstånd. Hur kan vi samarbeta i kampen mot kärnvapen och kärnkraft?*

Kvinnor för fred deltar i Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapens seminarium.

Tid: Tisdagen den 2/7 kl 13.00-14.00

Plats: S:t Hansskolan

Seminarium: *Kärnkraften och vapnen*

Maj-Britt Theorin, Åsa Moberg och Elise Rappe medverkar.

Kvinnor för fred och Folkkampanjen mot kärnkraft-kärnvapen arrangerar.

Tid: Onsdagen den 3/7 kl 11.00-12.00

Plats: S:t Hansskolan

Mer information finns på www.almedalsveckan.info

Workshop: *Vision för ett fredligt Sverige! Skapa ditt eget fredstal!*

Tid: Torsdagen den 4/7
kl 16.30-18.00

Plats: S:t Hansskolan

Interaktivt seminarium med Rosie Björkman, författare och kulturarbetare, och Lotta von Arnold Maurice, psykosyntes-terapeut och medicarbetare.

Rosie Björkman presenterar ett eget fredstal, med detta som underlag får därefter deltagarna skriva sina, cirka 3 minuter långa. De som vill kan framföra sina tal, som filmas. Filmerna redigeras och läggs ut på Kvinnor för freds hemsida.

Foto: Benita Eklund

När Almedalen fylls i början av juli är Kvinnor för fred närvarande med tältplats, samt i debatter och seminarier.

Som medlem i Kvinnor för fred stöttar du fredsarbete och kvinnors rättigheter lokalt och globalt

Årsavgiften är 170 kronor, som stödmedlem betalar du 100 kronor.
Pengarna sätts in på plusgirokonto: 439 12 25-2. Ange namn, adress, telefonnummer och eventuell e-postadress.

Följ Kvinnor för freds arbete på kvinnorforfred.se, Facebook och Twitter.

Adress: Hammarby allé 93, 4 tr, 120 63 Stockholm
Telefon & fax: 08-667 97 27, mobil 076-117 97 27
E-post: kff@telia.com

Medlemmarna får sex tidningar per år. Två tematidningar, som den du håller i din hand, och fyra medlemsblad.

